

**UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI**  
**Filozofická fakulta**  
**Katedra politologie a evropských studií**

**Bakalářská práce**

Nexus terorismu a organizovaného zločinu: Případová studie hnutí  
Tálibán

Autor: Babora Rydzyková

**Vedoucí práce:** Mgr. Hynek Melichar, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Nexus terorismu a organizovaného zločinu: Případová studie hnutí Tálibán“ vypracovala samostatně a s použitím uvedené literatury a pramenů.

V Olomouci dne: 25. 6. 2020

.....  
Barbora Rydzyková

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu své bakalářské práce Mgr. Hynku Melicharovi Ph.D., za jeho ochotu, čas a cenné rady, které mi v průběhu psaní práce věnoval.

## Obsah

<b>Úvod</b> .....	<b>1</b>
<b>1. Propojení terorismu a organizovaného zločinu</b> .....	<b>5</b>
1.1 Motivace a důvody spolupráce aktérů terorismu a organizovaného zločinu .....	6
1.2 Fenomén tzv. „ <i>nových válek</i> “, které umožnily vzestup nových aktérů oslabováním již nestabilních států .....	8
1.3 Vliv globalizace.....	9
1.4 Formy spolupráce mezi zločineckými a teroristickými organizacemi.....	9
1.5 Propojení terorismu a organizovaného zločinu dnes.....	11
<b>2. Opiový průmysl v Afghánistánu jako zdroj financování hnutí Tálibán</b> .....	<b>12</b>
2.1 Vazby mezi členy hnutí Tálibán a obchodníky s drogami .....	14
2.2 Obnovené hnutí Neo-Tálibán .....	14
2.3 Formy příjmů hnutí Tálibán .....	15
2.3.1 Zdanění.....	15
2.3.2 Ochrana peněz a komodit .....	16
2.3.3 Heroinové laboratoře.....	16
2.3.4 Legální financování a systém <i>hawála</i> .....	17
<b>3. Výzvy a strategie pro potírání financování hnutí Tálibán</b> .....	<b>18</b>
3.1 Narušení peněžních toků .....	19
3.2 Pronikání do jejich sítí.....	21
3.3 Získání podpory místních obyvatel v oblastech, kde dominují povstalci .....	23
<b>Závěr</b> .....	<b>26</b>
<b>Abstrakt</b> .....	<b>29</b>
<b>Literatura a prameny</b> .....	<b>30</b>

## Úvod

Debaty týkající se války v Afghánistánu se z většiny zaměřují na teroristickou organizaci Al-Káida a její rozsáhlou činnost v oblasti Afghánistánu a na hranicích s Pákistánem. Mnohdy jsou tak přehlíženy ostatní skupiny působící v regionu a také hrozba, kterou představují pro afghánskou vládu a koaliční síly kvůli kontrole ve válkou zpustošené zemi. Tyto skupiny představují riziko také v podobě jejich potenciální spolupráce s jinými skupinami v regionu, jako tomu bylo i v případě hnutí Tálibán a Al-Káidy, které Tálibán poskytl útočiště pro výcvik, plánování a zahájení některých z nejvíce katastrofálních teroristických útoků v nedávné historii. Klíčové byly také vztahy s vůdci Al-Káidy (které byly navázány v poslední čtvrtině století odporu). Alarmující jsou dále značné zisky dosažené v posledních osmi letech těmito skupinami, na rozdíl od mezinárodních organizací, které zde pokračovaly v omezené protiteroristické strategii spojené s nedostatečnými zdroji. Tyto skupiny využily příležitosti k rozšíření svého operačního prostředí a chopily se iniciativy od nejvyspělejších bojových sil světa (Dressler, Forberg 2009: 1).

Teroristické skupiny získaly propojením a spoluprací se skupinami páchajícími organizovaný zločin nový a pro ně zásadní zdroj financí. Tyto peníze pak mnohdy pokrývají veškeré náklady na činnost teroristických organizací. V důsledku také došlo i k přeorientování jejich cílů, které se dříve soustředily výhradně na ideologii či politické, nebo územní zisky. V tomto ohledu je tak důležité upozornit na proměny, které můžeme pozorovat v rámci aktivit organizovaného zločinu a terorismu, především pak ve formě jejich financování. Postupem času došlo k přechodu od státně sponzorovaného terorismu k tomu, že jsou tyto skupiny nyní schopny zajistit si finance pro své fungování samy. Staly se tak najednou nezávislými a samostatnými, a tedy mnohem nebezpečnějšími než kdy dříve. A dalším plusovým faktorem, pro tyto skupiny jsou neutichající konflikty v nestabilních a válkou zmítaných státech, kde se organizacím tohoto typu daří nejlépe. Proto by se měla pozornost soustředit mimo jiné také na pomoc a rozvoj těchto států, aby zde bylo možné skupiny tohoto typu zcela vymýtit. Není totiž náhodou, že skupinám teroristů a zločinců se nejvíce daří právě v těchto nestabilních a chudých regionech s absencí vlivné centrální vlády a nezkorumpovaných složek státní moci včetně policie apod. Dalším významným rysem současného terorismu je přenášení aktivit také mimo konfliktní území. Stále častěji bývají cvičeny menší skupiny, nebo dokonce pouze jednotlivci a ti pak mohou nepozorovaně zaútočit v podstatě kdekoli, čímž se tato hrozba rozšiřuje na oblast celého světa a stává se tak globální hrozbou (Nožina 2003: 292).

Pro analýzu vztahů a propojení mezi teroristickými organizacemi a skupinami organizovaného zločinu jsem se rozhodla především z důvodu rostoucí tendence tohoto trendu a také bezpečnostního rizika, které zmíněné propojení představuje. Jelikož se jedná spíše o novější a stále se vyvíjející fenomén, není toto téma natolik dopodrobna prozkoumáno a vysvětleno i přesto, jak velký a čím dál častější problém představuje. Z tohoto důvodu se také domnívám, že je důležité se problematice nelegálního financování věnovat mnohem hlouběji a pečlivěji než doposud. Právě finance získávané z nelegálních aktivit totiž umožňují existenci teroristických organizací a skupin podobného typu. Rozklíčováním a přerušením jejich finančních toků by mohlo dojít k obrovskému nabourání celé organizační struktury, ba dokonce ohrožení jejich samotné existence.

Práce představuje jednopřípadovou studii, která má umožnit komplexní a ucelené porozumění danému tématu a je členěna do 3 hlavních kapitol, z čehož první dvě kapitoly se zaměřují na teoretické vysvětlení a ukotvení zkoumaného jevu a poslední kapitola poskytuje návrhy řešení problematiky nelegálního financování na konkrétním případě hnutí Tálibán. Cílem práce je pomocí detailní analýzy daného jevu dosáhnout co možná nejlepšího vysvětlení stanovené problematiky a napomoci tak jejímu porozumění. V případě teroristické činnosti a aktivit organizovaného zločinu se dostáváme k řadě citlivých témat a informací, z tohoto důvodu byla pro práci zvolena podoba tzv. *policy paper* dokumentu, který nejprve ve své úvodní části, kterou zde představuje první kapitola, poskytuje nahlédnutí do dané problematiky ve formě teorie propojení terorismu a organizovaného zločinu a výčet některých z dosud přijatých legislativ pro boj s tímto problémem. Dále jsou zmíněny hlavní motivace a důvody vedoucí ke spolupráci mezi teroristy a aktéry organizovaného zločinu. První kapitola se také zabývá fenoménem tzv. „*nových válek*“, které zásadně proměňují povahu konfliktů tak, jako jsme je znali doposud. Působí v nich především vnitrostátní aktéři, nikoli armády, kteří nespadají pod žádnou centrální autoritu a jsou financováni právě z nezákonných aktivit. Dochází tak k transformaci ozbrojeného konfliktu na teroristickou válku bez přítomnosti jakékoli centrální autority (Caruso, Locatelli, Moteleone 2015: 239). Je zde také zmíněn značný vliv globalizace, která do jisté míry oslabila schopnost států účinně reagovat na současné problémy samostatným jednáním (Kaldor 2012: 104). V závěru první kapitoly pak identifikuji 4 různé typy možné spolupráce mezi zločineckými a teroristickými organizacemi dle Tamary Makarenko. V poslední podkapitole první části, popisující podobu provázanosti aktivit terorismu a organizovaného zločinu v současné době, je konstatována stále se zvyšující závislost organizací tohoto typu na nelegálním financování (Sanderson 2004: 50).

Druhá kapitola se již zaměřuje na formy příjmů hnutí Tálibán z nelegální činnosti, a to konkrétně zapojení v opiovém průmyslu. Hnutí Tálibán bylo vybráno jako případ především z důvodu jeho působení v oblasti Afghánistánu, mimo jiného státu držícího prvenství ve světové produkci opia, který zároveň představuje ideální příklad nestabilního území, ve kterém se teroristickým organizacím a organizovanému zločinu tolik daří. Opiový průmysl stejně, jako organizovaný zločin jsou v oblasti Afghánistánu a Pákistánu velmi pevně zakořeněny díky mocenskému vakuu způsobenému neschopností centrální vlády, která není schopna vykonávat kontrolu na celém území států, natož zde vymáhat právo (UNOCD 2013a: 30). Kapitola dále popisuje hlavní formy příjmů hnutí Tálibán, mezi které patří zdanění, ochrana peněz a komodit, provoz laboratoří na výrobu heroinu nebo praní špinavých peněz z drog v systému *hawála*. Tento systém představuje neformální síť, která se využívá pro převod peněz bez výpisů a kont. Výhoda spočívá v tom, že se nikde elektronicky neukládá ani neneviduje, takže transakci nelze zpětně dohledat, a tudíž ani prokázat, proto je tak populární především mezi teroristy a jinými zločinci (Ulfkotte 2003: 149).

Třetí a zároveň poslední kapitola této práce bude věnována návrhům konkrétních strategií a postupů pro potírání nelegálního financování hnutí Tálibán. Největší výzvy zde představuje transformace povahy povstání, které je nyní namísto ideologie poháněno ziskem. Velkým problémem se také stal rozsáhlý systém korupce uvnitř afghánské vlády, který je navíc podpořen stále se prohlubujícími vazbami mezi povstalci a obchodníky s drogami. Obchod s drogami do těchto oblastí mimo jiné zasel strach a násilí spojené s neustálým bojem o maková pole a moc. Uprostřed toho všeho stojí místní civilní obyvatelstvo, kterému opiový průmysl pochopitelně přináší spíše utrpení nežli užitek. Obyvatelé se ze strachu podřizují Tálibáncům, ale zároveň nedůvěřují a nechtějí spolupracovat se západními silami například v podobě NATO, které za sebou po odchodu z jejich měst rovněž zanechávají spousty mrtvých a škod na majetku. Tohle vše je možné právě z toho důvodu, že teroristé díky zapojení do aktivit organizovaného zločinu získávají přístup k obrovským finančním obnosům a stávají se tak zcela nezávislími na ostatních aktérech. Tato bakalářská práce se tedy zaměří především na problém nelegálních forem financování u konkrétního případu hnutí Tálibán a jak jim zamezit. Jejím cílem bude zodpovězení následujících výzkumných otázek:

*„Jakou část příjmu hnutí Tálibán tvoří obchod s drogami?“*

*„Jaká by byla možná účinná opatření pro zamezení přílivu peněz hnutí Tálibán z nelegální činnosti?“*

*„Stává se z hnutí Tálibán po jeho zapojení do obchodu s drogami organizace svou strukturou podobná drogovému kartelu?“*

Počátky studia problematiky stírání hranice mezi terorismem a organizovaným zločinem můžeme datovat do osmdesátých let dvacátého století, kdy současně vzniká pojem *narkoterorismus* (Makarenko 2004: 130), ze kterého byl mimochodem jako první obviněn člen hnutí Tálibán Chán Mohammed, který se do Spojených států snažil dopravit náklad heroinu a penězi ze zisku následně financovat Tálibán (Tajčman: 2008). Od devadesátých let, kdy začíná docházet k překrývání aktivit teroristických a zločineckých organizací, rovněž roste i zájem na výzkumu a vzniku odpovídajících protiopatření. Akademici se zde dělí na dva tábory; první v čele s Makarenkovou souhlasí s existencí vztahu mezi těmito dvěma skupinami, dokonce potvrzují překrývání aktivit těchto dvou typů organizací a proměnu jedné skupiny ve druhou. V opozici stojí tábor pod vedením Alexe P. Schmidta, který je poněkud skeptičtější, přiznává sice jisté spojitosti mezi těmito skupinami, ale zároveň definuje také odlišnosti, na kterých zdůrazňuje, že by nemělo docházet k záměně těchto dvou skupin (Bovenkerk, Chakra 2004: 5).

V této práci budu vycházet především z poznatků Tamary Makarenko, konkrétně z jejího příspěvku *The crime-terror continuum: Tracing the interplay between transnational organised crime and terrorism*, ve kterém popisuje nestabilní státy jako nejčastější působiště teroristů a organizovaného zločinu a v závislosti na tom dále identifikuje typy spolupráce, které mezi těmito dvěma skupinami v tomto prostředí vznikají. Přínosem byly také poznatky Davida Mansfielda, který se specializuje na opiový průmysl přímo v oblasti Afghánistánu ve spolupráci s Adamem Painem ve výzkumu *Counter-Narcotics in Afghanistan: The Failure of Success?* Zásadním zdrojem pro tuto práci byl v neposlední řadě také příspěvek autorky Gretchen S. Peters s názvem *How Opium profits the Taliban*, ve kterém diskutuje a zároveň navrhuje možná řešení omezení zisků hnutí Tálibán z opiového průmyslu v oblasti Afghánistánu. V práci byly dále využívána také data z výzkumů a zpráv vydaných *Úřadem OSN pro drogy a kriminalitu (UNCD)*, který se přímo zabývá problematikou nezákonného obchodování, zneužívání drog, terorismu či politické korupce

V České republice se sice někteří autoři rovněž zabývají vazbami mezi terorismem a organizovaným zločinem, ovšem literatura zabývající se touto problematikou zde není příliš rozsáhlá, proto jsou české zdroje v práci využívány velmi zřídka i z hlediska aktuálnosti.



## 1. Propojení terorismu a organizovaného zločinu

Propojení terorismu a organizovaného zločinu dlouhodobě přitahuje pozornost národních vlád i mezinárodních organizací jakožto mezinárodní bezpečnostní problém, o čemž svědčí i řada iniciativ, jako například *Neapolská politická deklarace a globální akční plán proti organizovanému nadnárodnímu zločinu*<sup>1</sup> vydaná Valným shromážděním OSN ve spolupráci s Úřadem OSN pro drogy a kriminalitu<sup>2</sup> v roce 1994. Obavy z nebezpečné a rostoucí vazby mezi teroristy a aktéry organizovaného zločinu vyjádřilo Valné shromáždění OSN dále v *Prohlášení o opatřeních k odstranění mezinárodního terorismu* připojeného k rezoluci 49/60 z roku 1994 a znovu o rok později v roce 1995 rezolucí 50/186.

Na evropské úrovni pak Evropská rada a Evropský parlament přijali v květnu 2015 nová pravidla pro předcházení praní peněz a financování terorismu<sup>3</sup>. Jejich cílem je ochrana občanů a vnitřních trhů Evropské unie tak, že zajistí, aby finanční systémy EU nebyly využívány pro účely terorismu a praní peněz. Následně Rada EU 24. května 2018 přijala směrnici<sup>4</sup>, která zpřísňuje pravidla EU pro předcházení praní peněz a financování terorismu.

Tato opatření naznačují pomalou, ale progresivní sekuritizaci tohoto problému. Po útocích z 11. září 2001 považuje Rada bezpečnosti OSN rezolucí 1373 tento jev za vážnou výzvu a ohrožení mezinárodní bezpečnosti. Propojení terorismu a organizovaného zločinu je natolik silné, že v roce 2008, 19 ze 44 zahraničních teroristických organizací (FTOs<sup>5</sup>) navržených americkým státním oddělením, bylo zapojeno do obchodování s nelegálními drogami. Teroristické skupiny, v souvislosti s organizovanou trestnou činností, nejčastěji volí právě zapojení do obchodu s drogami. I přes stále rostoucí pozornost, kterou propojení terorismu a organizovaného zločinu přitahuje, jsou prozatím vysvětlení tohoto spojení dostupná pouze částečně. Literatura zdůrazňuje důležité změny v dynamice, aktérech a funkcích, které stále více poukazují na to, jak se stírají hranice mezi teroristickými a zločineckými organizacemi (Caruso, Locatelli, Monteleone 2015: 238).

---

<sup>1</sup>[https://www.unodc.org/documents/commissions/CCPCJ/Crime\\_Resolutions/19901999/1994/General\\_Assembly/A-RES-49-159.pdf](https://www.unodc.org/documents/commissions/CCPCJ/Crime_Resolutions/19901999/1994/General_Assembly/A-RES-49-159.pdf)

<sup>2</sup> UNODC (United Nations Office for Drug and Crime).

<sup>3</sup> Směrnice Evropské Parlamentu a Rady (EU) 2015/849.

<sup>4</sup> <https://eurlex.europa.eu/legalcontent/CS/TXT/?uri=celex%3A32015L0849>

<sup>5</sup> <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/PE-72-2017-INIT/en/pdf>

<sup>5</sup> Foreign Terrorist Organisations.

## **1. 1 Motivace a důvody spolupráce aktérů terorismu a organizovaného zločinu**

K jejich provázanosti může docházet z mnoha důvodů, stává se tak ale především ve vztahu k organizační struktuře či prostředí, ve kterém se těmito skupinám daří nejlépe. Ideální prostředí představují hlavně nestabilní oblasti, které se v mnoha případech dostávají pod přímou kontrolu těchto zločineckých aktérů. Příkladem zde může být právě hnutí Tálibán v Afghánistánu (kterému se budu podrobněji věnovat ve druhé kapitole této práce), jež bylo finančně podporováno Usámou bin Ládinem, jedním ze zakladatelů teroristické organizace Al-Káida, který za to následně získal území a rekruty pro výcvik členů své organizace. Řada dalších nestabilních oblastí se stává vhodným prostředím pro pěstování opiátů – až 95% světové produkce opia pochází ze zemí zmítaných občanskou válkou (Danics, Tuček: 1).

Samotný mezinárodně organizovaný zločin představuje svými rozsáhlými sítěmi kontaktů, zásobou zbraní a výbušnin, finančními zdroji, padělanými dokumenty, zkušenými jednotlivci a tak dále obrovskou bezpečnostní hrozbu. Takže v kombinaci se skupinami zaměřujícími se na teroristickou činnost se tato hrozba stává ještě naléhavější. Také analytici zabývající se činností teroristických skupin a metodami práce skupin organizovaného zločinu upozorňují na nebezpečí vznikající z příležitostného, účelového a vzájemně výhodného spojení těchto aktérů. Toto sblížení může u obou druhů skupin zvýšit jejich akceschopnost (Bezpečnostní informační služba: 2007).

Dosavadní literatura o vztahu mezi terorismem a organizovaným zločinem poukazuje na řadu vazeb mezi teroristickými a zločineckými organizacemi a jejich potenciální transformaci, ale z většiny se omezuje na případové studie a dělí tak vědce a analytiky na dva tábory – zda je spojení mezi těmito dvěma typy organizací rostoucí nebo nemožné. Na čem se ale většina odborníků zabývajících se tímto tématem shoduje, je tendence nestabilních, nebo zhroucených států přitahovat ozbrojené konflikty, které vytvářejí příznivé prostředí pro ovládnutí aktéry terorismu a organizovaného zločinu. Tyto nestabilní oblasti se tak stávají ideálním prostředím právě pro pěstování opiátů. Státy se hroučí a kolabují, protože už nejsou nadále schopny zabezpečovat základní potřeby a ochranu lidských práv pro své obyvatele (Makarenko 2004: 138-139).

V těchto oblastech se tak dobře mocensky i ekonomicky etablovaný organizovaný zločin stává velkým lákadlem pro teroristické organizace například zavedenými a spolehlivě

fungujícími transportními kanály umožňujícími tajně a nepozorovaně překračování státní hranice, nebo dobře využitelnou servisní základnou, která nabízí skvělé logistické, operační i personální zázemí. Zvýšené ceny za tyto poskytované služby jsou tak pro aktéry organizovaného zločinu i přes riziko obvinění z terorismu dostatečnou motivací (Bezpečnostní informační služba: 2007).

Obecně lze tedy říci, že hlavním důvodem pro navázání spojení je pro obě skupiny strategická kalkulace. Teroristé se zapojují do ilegálního obchodu, aby sponzorovali své záměry, a zločinecké organizace se mohou podílet na teroristických akcích s vidinou na zlepšení své finanční situace (Caruso, Locatelli, Monteleone 2015: 242-243). Schmidt se jako jeden z dalších autorů zabývá faktory, které aktéry terorismu a organizovaného zločinu motivují k navázání spolupráce. U teroristických aktérů identifikuje následující faktory:

- a) přístup ke specializovaným dovednostem a odborným znalostem (například v oblasti praní špinavých peněz a falšování dokumentů);
- b) možnost získat přístup k větším finančním obnosům pro sponzorování teroristických útoků;
- c) nezávislost na státním financování;
- d) podpora pro pašování lidí a zboží díky usnadnění pohybu přes hranice;
- e) možnost rozšířit jejich skupinu přístupem k širšímu okruhu lidí (Schmidt 2004: 17-18).

Vždy se však nemusí nutně jednat o čistě ekonomickou motivaci. Islámští radikálové mohou v některých případech apelovat i na náboženské či národnostní cítění a ideologii směrem ke členům nebo i přímo vůdcům organizací. Pokud jde o zločinecké organizace, pobídky sahají od možností bránit své nelegální podniky v oblastech kontrolovaných teroristickými organizacemi až k destabilizaci nepříznivých politických a ekonomických struktur. Je ale třeba uvést i řadu nevýhod, které tato spolupráce přináší. Největší problém mohou představovat odlišné cíle těchto dvou skupin. Proto tato spolupráce mnohdy zůstává pouze příležitostnou (Schmidt 2004: 17-18).

Další autoři vidí překážky například v nedostatku důvěry a odlišných cílech, proto tyto dva druhy organizací označují spíše jako spolupracovníky a konkurenty současně. Dle Také je třeba poznamenat, že se jedná o velmi problematické a komplexní propojení a diskuze o dvou různých pojmech jejich definici pouze komplikuje (Bjornehed 2004: 306-307). Další odrazující prvek sdílený oběma typy organizací se týká bezpečnostních záležitostí. U teroristických skupin může spojení sil se zločinci ohrozit vnitřní bezpečnost, stejně jako u zločinců mohou vazby s

teroristy zvýšit možnost infiltrace a v konečném důsledku vést k zajištění vedení (Caruso, Locatelli, Monteleone 2015: 243).

## **1. 2 Fenomén tzv. „nových válek“, které umožnily vzestup nových aktérů oslabováním již nestabilních států**

Konec studené války podnítil nové cesty výzkumu, co se týče současných ozbrojených konfliktů. Pozornost upoutaly především dva jevy: zaprvé to byl pokles mezistátních konfliktů a současný vzestup mezistátních konfliktů, včetně změny aktérů a dynamiky a za druhé to byla velmi dlouhá doba přetrvávající mezi konflikty (Caruso, Locatelli, Monteleone 2015: 240).

Odolnost konfliktů, které se zrodily během studené války a vlekly se i po jejím ukončení, dala podnět k dalšímu zkoumání ekonomiky ozbrojených konfliktů a zdrojů financování. Tyto nové války jsou především vnitrostátní a nebojují v nich armády, ale aktéři (stálé nebo nestálé jednotky, buňky různého druhu, včetně teroristických skupin), kteří nespádají pod žádnou centrální autoritu a jsou financováni z nezákonné činnosti. Povstalci i vládní jednotky používají násilí proti civilistům a transformují ozbrojený konflikt na teroristickou válku. Což je velmi radikální změna v porovnání s předchozími ozbrojenými konflikty, které se spoléhaly na přítomnost centrálně řízených, profesionálních ozbrojených sil, schopných zvítězit nad interními nepřáteli a zabránit jakémukoli narušení (Caruso, Locatelli, Monteleone 2015: 240). Jak jsem již zmiňovala výše, současné ozbrojené konflikty se nejčastěji odehrávají ve slabých nebo tzv. zhroutených státech, které jsou běžně charakterizovány následovně:

- a) přítomností více center moci, která neuznávají legitimní autoritu;
- b) personalizací státu;
- c) významnou vnitřní fragmentací do řady komunit (etnických, náboženských, jazykových, založených na třídě nebo jiných identitách), bez šance na vytvoření forem horizontální legitimacy nebo společenských smluv (Kaldor 2012: 104).

Za těchto okolností se do popředí dostávají černé trhy, vytvářející alternativní ekonomiku, která dále oslabuje stát neschopný vybírat daně, a proto nabízí služby, které by jej mohly legitimovat. Toto prostředí podporuje oportunistické chování teroristických a zločineckých organizací (Caruso, Locatelli, Monteleone 2015:240).

### 1. 3 Vliv globalizace

Tato podkapitola se zaměřuje na vnější faktory spojené s globalizací, které mají vliv na současné ozbrojené konflikty a mohou tak podporovat vytvoření propojení mezi teroristickými a zločineckými organizacemi. Dopady globalizace v oblasti informací, dopravy a financí transformovaly současné ozbrojené konflikty na tzv. „*netwars*“<sup>6</sup>. Spíše, než hierarchické skupiny můžeme vidět zapojení armádních, kriminálních a teroristických sítí, které se sice liší z organizačního hlediska, ale také jsou schopné komunikovat, koordinovat a konvergovat bez centrální autority (Kaldor 2012: 104).

Vlivem globalizace jsou státy oslabovány svou neschopností účinně reagovat na současné problémy samostatným jednáním, jakož i narůstající „dotěrností“ mezinárodních institucí. Globalizace navíc zdůraznila roli vnějších aktérů. Důležitou roli hrají také diaspory. Díky globalizaci mohou snadno udržovat spojení se svou vlastí a lobovat se zahraničními vládami a mezinárodními institucemi. Mohou také pomoci při organizování nezákonného obchodování pro financování bojových skupin, poskytovat materiální a logistickou podporu a usnadňovat nezákonný převod zdrojů. Současné ozbrojené konflikty se liší od konfliktů, ke kterým došlo v minulosti. V „nových válkách“ hrají důležitou roli ekonomické aspekty - „*vzniká totiž nový typ globalizované neformální ekonomiky, v níž jsou vnější toky integrovány do místní a regionální ekonomiky založené na převodu aktiv a mimosoudním obchodování*“ (Kaldor 2012: 104).

Dle Schmidta především „*globalizace, zrychlená neoliberalními deregulacemi, méně hraničních kontrol od otevření železné opony a rozšíření schengenského prostoru, elektronické bankovníctví, nárůst přeshraničních toků uprchlíků*“ a mnoho dalších faktorů umožnily nárůst organizovaného zločinu od poloviny devadesátých let (Schmidt 2004: 9).

---

<sup>6</sup> *Netwar* je forma konfliktu s nízkou intenzitou, kterou vedou uživatelé internetu, mezi které patří zločinecké organizace, nadnárodní teroristé, skupiny sociálního hnutí nebo skupiny aktivistů. Válka probíhá prostřednictvím decentralizovaných a flexibilních síťových struktur.

## 1. 4 Formy spolupráce mezi zločineckými a teroristickými organizacemi

Dostupné údaje nám tento jev pouze naznačují. Podněty k navázání spojení také formují druh vztahu mezi zločineckými a teroristickými skupinami. Existují různé možné konfigurace. Zvláštní pozornost si vyžádaly především tři analýzy. Podle Schmidta se interakce mezi terorismem a organizovaným zločinem pohybují na následujících úrovních: 1) národní zločinecké a teroristické skupiny (FARC v Kolumbii a drogové kartely), 2) národní a zahraniční zločinecké organizace a teroristické skupiny (kolumbijští drogoví dealeri a Světlá stezka v Peru nebo polovojevní protestanti v Severním Irsku), 3) „spící“ zahraniční teroristé jako součást místních zločineckých organizací (členové GIA ve Francii), 4) zahraniční teroristické skupiny, které školí místní (prozatímní IRA-FARC v Kolumbii), 5) zločinecké organizace zapojené do teroristických činností (Srbská dobrovolnická garda v bývalé Jugoslávii), a 6) upadající teroristické skupiny transformující se na zločinecké organizace (Abú Sajjáf na Filipínách) (Schmid 2004: 14-15).

Tamara Makarenko identifikuje 4 různé typy možné spolupráce, představuje zejména kontinuum kriminality a terorismu v závislosti na prostředí, ve kterém působí:

- a) Teroristické skupiny a zločinecké organizace mohou vytvářet aliance, jejichž povaha se může lišit od jednorázových, přes krátkodobé až po dlouhodobé vztahy. Do této skupiny můžeme zařadit například FARC, která se spojila se zločineckými organizacemi mimo Kolumbii. Je to ale také případ vztahu mezi Islamistickým hnutím Uzbekistánu, afghánskou drogovou mafií a středoasijskými zločineckými skupinami pro pašování heroínu.<sup>7</sup> (Makarneko 2004: 131-132)
- b) Teroristické organizace se mohou zapojovat do trestné činnosti (a naopak, zločinecké organizace mohou využívat terorismus) jako operační nástroj, čímž se stírá hranice mezi těmito dvěma jevy (zapojení do nezákonného obchodu s drogami FARC, ETA, PKK, Světlá stezka a Hizballáhu až po zapojení do podvodů, padělání, a pašování Al-Káidy lidmi). (Makarenko 2004: 134 -135)
- c) Hlubší typ propojení znamená „konvergenci do jediné entity, která zpočátku vykazuje charakteristiky obou skupin současně“, ale může se „sama transformovat do entity umístěné na opačném konci kontinua, než na kterém začala“ (Makarenko

---

<sup>7</sup> Další případy zahrnují spojení Al-Káidy a bosenských zločineckých organizací pro pašování afghánského heroínu do Evropy.

2004: 135). Do této kategorie vstupují Abú Sajjáf, IMU a FARC. Zejména FARC v polovině 90. let přesunul svůj zájem ze zapojení v regionálním obchodu s drogami a z účasti na ochraně policistů a laboratoří na prostředníky mezi zemědělci a drogovými kartely. Tento posun vedl přímo k tomu, že skupiny získaly více zisků z obchodu s drogami (Makarenko 2004: 137).

- d) Posledním bodem kontinua je tzv. „černá díra“, která odkazuje na situace, kdy slabé nebo neúspěšné státy podporují sblížování mezi nadnárodním organizovaným zločinem a terorismem a v konečném důsledku vytvářejí bezpečné útočiště pro pokračující operace konvergentních skupin (Makarenko 2004: 138).

## 1. 5 Propojení terorismu a organizovaného zločinu dnes

K upevnění propojení mezi terorismem a organizovaným zločinem a jeho dnešní podobě přispěl jak konec studené války, tak úpadek či transformace státního sponzorování teroristických skupin. Válka, která je vedena proti teroru zhoršila situaci a zahrnala teroristické skupiny do kouta. Tato skutečnost vedla teroristické skupiny k navázání spojení se zločineckými organizacemi za účelem financování jejich činnosti (Sanderson 2004: 49-50).

Čára oddělující teroristy a zločince byla tradičně rozmazaná. Co se ale v posledních dvaceti letech změnilo, je podle mnoha autorů rostoucí závislost obou skupin na těchto formách financování. Mnoho moderních teroristických organizací bylo dokonce školeny, sponzorováno a podporováno Sovětským svazem a jeho zástupci s cílem, aby pomohly šířit marxismus a leninismus (Rabasa et al. 2006: 101).

Další autoři, jako například Angela Rabasa zase zdůrazňují rozhodující roli transformace, ke které došlo v bezpečnostní oblasti. Tzv. „nové války“ představují zvláštní druh globalizované neformální ekonomiky, ve které hrají kritickou roli nezákonné činnosti. *„Nezákonné činnosti těchto skupin mají tendenci oslabovat zkorumpované politické a sociální instituce, zejména pokud zahrnují obchodování s lukrativní a sociálně destruktivní komoditou.“* Skupiny tak bez problému rozšiřují svou zdrojovou základnu, zvětšují počet svých náborových fondů a vytvářejí větší kapacitu na úkor státu. Proto zde existuje vysoká korelace mezi vývojem těchto skupin a neúspěšnými či selhávajícími státy (Rabasa et al. 2006: 102).

Zatímco se většina současných autorů soustředila buď na změny v charakteristikách současných ozbrojených konfliktů, nebo na vztah mezi terorismem a organizovaným zločinem,

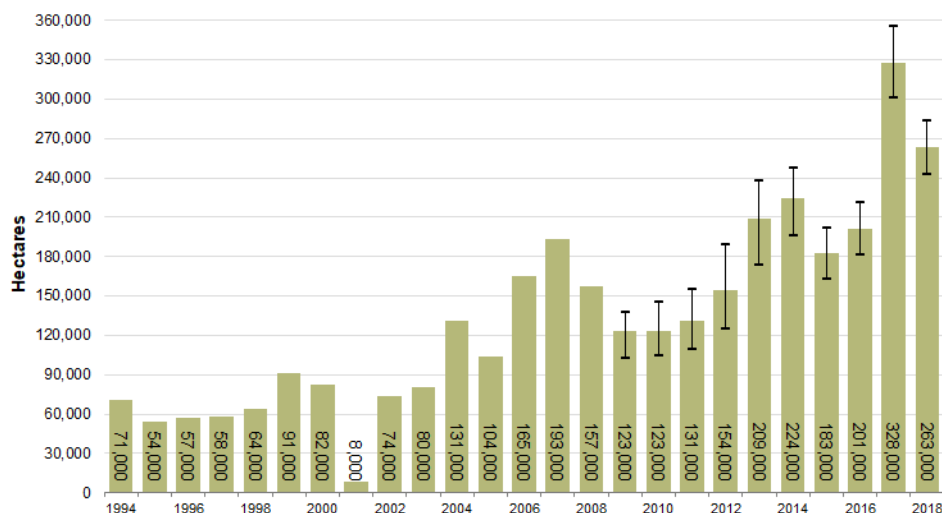
vhodnou cestou pro budoucí výzkum by mohl být právě způsob, kterým se tyto jevy vzájemně ovlivňují. Soukromí aktéři, jako bojující strany, stále nabývají na významu. Dosavadní literatura také prokázala, jak je konvergence usnadňována vnějšími faktory, které se většinou vyskytují v konfliktních situacích. Rostoucí spolupráce zločineckých a teroristických organizací v konfliktních situacích vyžaduje další podrobnější výzkum, a to jak z hlediska teoretických spekulací, tak z hlediska empirické analýzy. (Které nezákonné činnosti si teroristé vybírají? Jakou podobu má strategická kalkulace při rozhodování, zda se spojit se zločineckými organizacemi, nebo rozvíjet vlastní činnost?). Složitost těchto jevů vyžaduje interdisciplinární výzkum (Caruso, Locatelli, Monteleone 2015: 250).

## **2. Opiový průmysl v Afghánistánu jako zdroj financování hnutí Tálibán**

Za dobu více než 30 let trvajících konfliktu v Afghánistánu se toho příliš nezměnilo. Klíčoví aktéři, rodiny spojené s pašováním opia, obchodními cestami a způsoby praní peněz na drogy přetrvaly stejně, jako tendence Západu tento problém bagatelizovat či dokonce popírat a považovat narkotika za „menší zlo“ (Peters 2009: 7). Zakořeněná kultura pěstování opia v oblasti Afghánistánu začala po invazi sovětských vojsk v roce 1979 stále více stoupat v důsledku krize vyvolané válkou a kombinací vnějších regionálních faktorů. Zpráva deníku *New York Times* z té doby uvádí, že zchudlí zemědělci přešli na pěstování opia především z finančních důvodů. Za jednu libru opia získali až \$50, což je mnohonásobně více, než by získali za jinou vypěstovanou plodinu (Bonner: 1986).

V letech 1984 až 1985 v Afghánistánu stoupl pěstování máku více než dvojnásobně ze 140 metrických tun na 400, uvádí zpráva *Národního zpravodajského výboru pro narkotika* (The National Narcotics Intelligence Consumers Committee), za léta 1985–86 a v roce 1986 se to znovu zdvojnásobilo (NNICC: 1987). Nárůstu produkce opia v Afghánistánu napomáhá také skutečnost, že většina místních policistů tento problém „přehlíží“ i přes zákaz pěstování máku. Zatímco ještě v říjnu 2001 činila plocha, na které se mák pěstoval celkem 74 000 hektarů, do roku 2017 došlo ke zvýšení až na 328 000 hektarů, jak můžeme vidět v následujícím grafu (UNODC: 2018).





Pěstování máku v Afghánistánu v letech 1994 – 2018 (v hektarech).

(Zdroj: Zpráva Úřadu OSN pro drogy a kriminalitu:

[https://www.unodc.org/documents/crop-monitoring/Afghanistan/Afghanistan\\_opium\\_survey\\_2018.pdf](https://www.unodc.org/documents/crop-monitoring/Afghanistan/Afghanistan_opium_survey_2018.pdf))

Afghánistán, jakožto oblast působení hnutí Tálibán, je největším producentem opia na světě. Podle americké armády je až 90 % heroinu po celém světě vyrobeno z afghánského opia. Až 95 % evropského a 90 % kanadského trhu ovládá heroin právě z této asijské země (UNODC: 2018). Na americkém trhu naopak tvoří heroin z Afghánistánu překvapivě jen zlomek nabídky. Na základě dat *Národního úřadu pro kontrolu obchodu s drogami* (DEA) většina heroinu v USA pochází především z Mexika a Jižní Ameriky. Pokud ale bude produkce opia v Afghánistánu stále růst, mohla by cena heroinu klesat a produkt z Asie by se mohl stát dostupnějším i pro Američany (Bodetti: 2017). Afghánský mák představoval asi 75% celosvětové produkce (97 % z toho bylo pěstováno v oblastech, které měl pod kontrolou Tálibán (Rubin: 2000).

Spojené státy tak v Afghánistánu zahájily boj proti opiu, a to hned z několika důvodů. Heroin a morfium, které jsou vyráběny z opia financují činnost nejen hnutí Tálibán, ale i dalších teroristických organizací, jako je Al-Káida či Islámský stát. Konkrétně Tálibán obchodem s heroinem pokrývá až 60 % svých celkových příjmů. Podle BBC jde až o 200 milionů dolarů ročně. Opium má na svědomí také korupci, která prorůstá afghánskou vládou a pochopitelně zde problém představují i drogy samotné (Rowlatt: 2019). Americká armáda tak na podzim roku 2017 přišla s operací „Železná bouře“. Chtěli tak hnutí Tálibán odštíhnout od zdroje financí. Cílem operace bylo zničit laboratoře a veškerou infrastrukturu, která souvisí s produkcí heroinu. Americká armáda útoky zpočátku hodnotila jako úspěšné, ale dle Davida Mansfielda, který se na problematiku opia v Afghánistánu zaměřuje již přes

20 let, neměla tato operace žádný dopad na obchod s drogami. Mansfield se také domnívá, že informace, na základě kterých armáda operovala, byly staré a v době útoku již byly laboratoře přesunuty jinam. Zjednodušený způsob výroby, jako v afghánském případě, umožňuje rychlé a snadné přesuny laboratoří. V rozhovoru pro BBC dokonce jeden z velitelů zapojených v této operaci uvedl, že je mnohem efektivnější zabít bojovníky Tálibánu, než bombardovat jejich laboratoře na výrobu drog (Jadrný: 2019).

V současnosti tvoří opium asi třetinu HDP Afghánistánu. Až na 600 000 lidí v této zemi zaměstnává právě opiový průmysl. A to i navzdory bezmála 9 miliardám dolarů, které jsou od října 2001 investovány pro boj s opiem ze strany americké armády (Jadrný: 2019).

## **2.1 Vazby mezi členy hnutí Tálibán a obchodníky s drogami**

Porozumění spojitostem mezi hnutím Tálibán a obchodníky s drogami by mohlo pomoci při tvorbě strategií s cílem oslabit povstalce a podpořit a posílit místní afghánskou vládu. Stále však máme k dispozici jen málo detailů o tom, jak povstalci profitují z opia a komunikují s překupníky a zločinci. Zpráva *Mírového Institutu Spojených států* z roku 2009 uvádí, že nadále není možné považovat obchodování s drogami a povstání za samostatné a oddělené záležitosti, které mají být řešeny výhradně armádou a vymáháním práva (USIP: 2009). Opiový průmysl je hluboce zakořeněn i v afghánské politice. Od roku 2001, kdy proběhla americká invaze do Afghánistánu dochází ke zdiskreditování afghánské vlády a policie mimo jiné i při financování obnovy Tálibánu (Peters 2009:1).

Stále častěji dochází k zapojení velitelů povstalců do trestné činnosti a pro zahraniční síly je tak boj s nimi ještě náročnější. Přitékající zisky z drog narostly zejména v oblasti velení Tálibánu a dalších povstaleckých a extremistických skupin, které působí v oblasti afghánsko-pákistánské hranice. Pro pokrytí provozních nákladů Tálibánu a mnoha dalších skupin tak tyto fondy hrají klíčovou roli. Jednou z možných strategií, jak nabourat tyto silné drogové sítě, by mohl být pokus proniknout do nich a následně je narušit. Ale zdá se, že drtivá většina místních pašeráckých sítí je provozována spřátelenými blízkými rodinami a „kmeny“, což značně komplikuje pronikání a infiltraci do těchto struktur. Jejich spolupráce se zkorumpovanými státními činiteli a povstalci také naznačuje, že jejich hlavním motivem není ani tak náboženství, či politika, ale především zisk (Peters 2009: 1-2).

## **2.2 Obnovené hnutí – Neo-Tálibán**

Odchod sovětských vojsk a ukončení skrytého amerického financování donutili afghánské velitele ke hledání jiných zdrojů financí. Moc možností jim však ve zpustošeném regionu nezbývalo. Zisky z opia byly zaručeným zdrojem financí. Orientace velitelů na zisky z opia zapříčinila kompletní integraci narkotik a závislost na financích z drog do politiky regionu, kde v podstatě zůstává dodnes (Peters 2009: 17).

## **2.3 Formy příjmů Tálibánu**

### **2.3.1 Zdanění**

Mezi první ze způsobů, pomocí kterých hnutí Tálibán získává finance, je zdanění. Povstalci daní například zemědělce v zónách, které mají pod svou kontrolou. O zemědělce jeví povstalci značný zájem. Nejenže evidují, kolik farmářů a ostatních členů místních komunit si vydělává udržováním informátorů v každé komunitě a platí jim, ale také zde povstalci Tálibánu od místních obchodníků a jiných majitelů vybírají 10% daň a vystupují tak, jako místní mafie. Dále například vybírali poplatky (v rádech desítek dolarů) od kamionů, které projížděly městem v jejich oblastech (Peters 2009: 18).

Mnoho místních obyvatel také potvrdilo vydírání, které hnutí ve svých oblastech hojně provozuje. Deník *New York Times* v červenci 2001 informoval o lomu a smaragdových dolech, které hnutí zdanilo či převzalo. Zdaněním jednoho z lomů si Tálibán přivydělal desítky tisíc dolarů, když danil každý kamion, který kámen z lomu odvážel (Perlez, Shah: 2008). V Pákistánu zase hnutí převzalo smaragdové doly a na černém trhu prodávalo drahokamy, aby zvýšilo svůj zisk (Perlez, Shah: 2009).

Především jih Afghánistánu, bohatý na mák, patří mezi oblasti, kde je opium běžně používáno i jako forma měny. Kus opia tak zde slouží i jako platidlo za jiné komodity. Na jihu bychom také mohli najít nespočet skladů, ve kterých povstalci uchovávají opium a zásoby pak využívají dle aktuální potřeby. Objevilo se ovšem i mnoho případů, kdy byli zatčeni vysoce postavení úředníci, či kmenoví vůdci, kteří ani neměli spojitost s Tálibánem, a přesto byli nějak zapojeni do opiového průmyslu (Peters 2009: 19). Což jen svědčí o tom, jak hluboce je kultura

opia v těchto oblastech zakořeněna. Dle Mansfielda na úrovni vesnic velitelé Tálíbánu každoročně získávají miliony dolarů, které jako daň vybírají za materiální zásoby od vesničanů a pašeráků. Za takovéto výměnné obchody je však nereálné zjistit přesnou celkovou hodnotu. Mezi další zásoby, které přijímají jako platbu patří například jídlo, benzín, zbraně, střelivo a někdy dokonce přístřeší nebo lékařská péče o zraněné vojáky (Mansfield, Pain 2008: 6-7).

V rozsáhlé síti velitelů Tálíbánu na různých úrovních ještě funguje jistý druh hierarchie, kdy každý velitel na úrovni vesnice musí vyplácet procenta z výnosu, které předává svému vojenskému veliteli na úrovni okresu a ten dále musí tato procenta vyplatit guvernérovi Tálíbánu na okresní úrovni. Část z těchto prostředků, které jsou často převáděny ve formě surového, či částečně rafinovaného opia pak údajně filtruje velitelský řetězec Tálíbánu veliteli provincie, který část předává ústřední finanční komisi Tálíbánu (Peters 2009: 19-20).

### **2.3.2 Ochrana peněz a komodit**

V Afghánistánu se jedná o běžnou činnost, ať už ji provozují členové Tálíbánu, nebo místní „mocnější zprostředkovatelé“. Poskytování ochrany obchodu s různými komoditami, v Afghánistánu se jedná především o opium, patří mezi další velmi lukrativní formu výdělků pro hnutí Tálibán na jihu Afghánistánu. Gretchen Peters ve své studii uvádí, že více než 65 % dotázaných uvedlo, že mezi jednu z hlavních činností Tálíbánu, která souvisí s drogami, je zajišťování bezpečnosti plodin opia (tedy polí, na kterých je opium pěstováno) a později ochrana zásilek drog, které opouštějí zemědělskou plochu. Poplatky směřující Tálíbánu mohou činit až 20% hodnoty zásilky, na základě rozhovorů s úředníky a řidiči kamionů. Tálibán pak jako kompenzaci za daně, které vybírá, poskytuje ochranu farmářům, kteří mák pěstují (Peters 2009: 20). Na jihu Afghánistánu dokonce místní civilní obyvatelstvo sdílí názor, že si i zkorumpovaní vládní úředníci vydělají mnohem více peněz za jejich přímé či nepřímé zapojení do obchodu s drogami, než ve svých vládních funkcích (Mansfield, Pain 2008: 17).

### **2.3.3 Heroinové laboratoře**

Počet provozovaných laboratoří se od doby, kdy bylo hnutí Tálibán u moci rychle rozšiřoval. Zpočátku členové hnutí vybírali daně v rafineriích v blízkosti íránských a pákistánských hranic. Někteří z velitelů se postupem času rozhodli rafinerie provozovat sami. Počet laboratoří, které přeměňují opium na krystalický heroin od roku 2008 stoupl z třiceti až na padesát (Salih, Siddique: 2007). Na základě zprávy OSN se roku 2017 produkce opia na výrobu heroínu dostala na nejvyšší úroveň v historii. Došlo ke dvojnásobnému nárůstu oproti minulému roku a maková

pole se znovu začala objevovat i v provinciích dříve očištěných od pěstování opia. Dle zprávy OSN by tato rekordní produkce pravděpodobně mohla vést k opakovanému nárůstu nestability, ozbrojených útoků a ke zvýšení příjmů teroristických skupin v oblasti Afghánistánu. „*Na trhu bude najednou k dostání obrovský objem vysoce kvalitního heroinu s nízkými náklady a nízkou cenou na spotřebitelských trzích po celém světě, a je tak velmi pravděpodobné, že se mnohonásobně zvýší jeho spotřeba. Konkrétně Tálibán je dle OSN odpovědný za produkci 85 % opia na světě*“ (natoaktual.cz: 2017). Dle odhadů si prodejci heroinu, který je z opia vyráběn, v roce 2016 přišli až na 60 miliard dolarů a z toho asi 200 milionů dolarů tvořily zisky Tálibánu. Tento rekordní růst produkce je rovněž přímo spojen s tím, že drtivou většinu makových polí v rukou soustředí povstalci Tálibánu a jiné teroristické nebo kriminální skupiny. Proto se Spojené státy v roce 2017 rozhodly zničit jeden z největších zdrojů příjmu Tálibánu – laboratoře na výrobu heroinu z opia. Na jihu tak mělo být zničeno 7 takovýchto laboratoří a velitelské a kontrolní centrum Tálibánu. Vrchní velitel koaličních sil v Afghánistánu John Nicholson také uvedl, že Tálibán se svou strukturou stále více podobá zločinecké organizaci díky ziskům z obchodu s narkotiky, únosům a vraždám (natoaktual.cz: 2017).

### **2.3.4 Legální financování a systém *hawala***

Převody peněz putujících z a do Afghánistánu jsou samy o sobě mnohonásobně větší, než peníze plynoucí ze státního obchodu s komoditami či pohonnými hmotami společně s převody peněz občanů Afghánistánu, kteří pracují v zahraničí, potvrdil guvernér afghánské centrální banky Noorullah Delawari (Peters 2009: 25). Úřady jsou přesvědčeny, že většina peněz spojených s drogami a povstáním bývá zachycena právě v *hawala* systému (v regionu). Jedná se o neformální síť, která slouží pro převod peněz bez výpisů a bez kont. Obrovská výhoda pro uživatele tohoto systému tkví především v tom, že se nikde elektronicky neukládá a obrovské částky peněz tak zde plynou pouhým rukoudáním, pouze na pokyn důvěrníků pomocí kódového slova. Například pokud chce někdo poslat peníze z Berlína do Islámábádu, může si vybrat minimálně z deseti různých známých ilegálních “obchodníků” (kteří jako své oficiální zaměstnání nejčastěji uvádějí klenotníka, vetešníka či provozovatele stánku s občerstvením). Zákazník “obchodníkovi” předá peníze, které chce odeslat a ty většinou mizí v trezoru. Jako “protihodnotu” zákazník dostane pouhý papírek se sledem písmen nebo číslic a “obchodník” z Berlína tuto číselnou kombinaci prostřednictvím e-mailu, telefonu nebo faxu předá dál svému partnerovi v Islámábádu (často je do transakce zapojen i tzv. prostředník v Londýně). Další výhodou tohoto systému je také rychlost. Anonymní příjemce v Islámábádu tak může

disponovat obnosem peněz již během několika minut (provedení jednoho pokynu zpravidla netrvá déle, než 2 minuty. Výhodou *hawala* systému je také jeho absolutní nezávislost na provozní době bankovních poboček, nebo jeho dostupnost i v lokalitách třetího světa, kde pojem jako bankovní pobočka ani neznají (Ulfkotte 2003: 149). Povstalci a překupníci ji využívají především proto, že je nemožné zpětně dohledat, kolik peněz je prostřednictvím *hawala* převáděno, a ještě hůře dostupná jsou data, kolik z těchto peněz je spojeno s nelegální činností, jako je obchod s drogami, platby za zbraně či jiné komodity, nebo různé dary (Peters 2009: 25-26).

Nejvíce obchodů proběhne především v pákistánských rupiích, což směřuje na platby plynoucí z Pákistánu, které tvoří výraznou většinu. Vysocí pákistánští představitelé jsou přesvědčeni, že až třetina obchodu prostřednictvím systému *hawala*, je spojena právě s obchodem s drogami. Pákistán společně s Afghánistánem jako reakci zavedli komplexní programy pro evidenci obchodníků v systému *hawala* a zpřístupnili bezplatné mechanismy pro odlišení odesílatelů od příjemců. Zde by byla vhodná podpora a dotace ze strany mezinárodních organizací, a především pak Spojených států (Buddenberg, Byrd 2007: 176-178).

Jako největší problém se zdá být přímá výměna afghánského opia za komodity, která nezanechá prakticky žádnou stopu peněz a je tak velmi obtížné, ne-li nemožné, tyto obchody odhalit. Tento typ transakcí - „drogy za komodity“ - tak pašerákům a obchodníkům poskytuje „legální“ krytí pro jejich nezákonnou činnost. Podobným způsobem funguje tzv. praní špinavých peněz založené na obchodu (*trade-based money laundering*), kdy dva obchodníci souhlasí s obchodem za „nesprávnou“ cenu, takže peníze navíc jsou propašovány přímo úřady (Peters 2009: 26). V závislosti na tom, že takové prostředky pocházejí z legitimních zdrojů, mají donucovací orgány téměř mizivou šanci zjistit jejich cílové místo určení. Muselo by být navázáno spojení mezi podezřelým jedincem a bankovními účty, nebo jinou finanční transakcí (Bantekas 2003: 320).

### 3. Výzvy a strategie pro potírání financování hnutí Tálibán

Od roku 2001 teroristické skupiny a povstalci rozšiřují své aktivity především prostřednictvím obchodu s drogami a související trestnou činností. Tímto způsobem nabírají nejen na vojenské síle, ale také na územním rozsahu. Problém aktuálně představuje transformace povstání, které je nyní namísto posedlostí ideologií poháněno ziskem. Narkotika prorostla až do vrstev afghánské vlády, kde podpořila rozsáhlý systém korupce, který je čím dál hlouběji utužován prohlubujícími se vazbami mezi povstalci a obchodníky s drogami. Spolehlivých partnerů pro NATO a mezinárodní společenství tak z řad státních aktérů, z nichž je většina zapojena v systému korupce, značně ubývá. Tento problém ovšem nabírá zcela nových rozměrů z důvodu toho, že povstání je nyní financováno mnohem lépe a precizněji než kdykoli dříve. Není už tolik závislé na finanční podpoře sousedního Pákistánu nebo „darech“ z oblasti Golfského zálivu (Peters 2009: 23).

Další problém představuje příliv násilí spojený s užším propojením teroristických organizací, jako je hnutí Tálibán a Al-Káida, s trestnou činností v oblasti pákistánsko-afghánské hranice (která je ovšem často řízena z Pákistánu). Zločinecké sítě se tak stávají mnohem komplexnějšími a pro zahraniční koalice bude pochopitelně o to náročnější proti nim bojovat. Situaci rovněž komplikuje rozšíření korupce a obchodu i přes hranice Afghánistánu do sousedního Pákistánu, Íránu a do oblasti střední Asie, což destabilizuje celou tuto oblast (Peters 2009:). Výskyt korupce také nejen omezil fungování trhů pro celou řadu zboží a služeb, včetně plodin a práce, ale také zvyšuje dojem, že je pěstování tolerováno, pokud není přímo podporováno zkorumpovanými vládními úředníky (Mansfiel, Pain 2008: 17).

V oblasti jihu je Tálibán na jednu stranu díky svým metodám a brutalitě u místních obyvatel velmi nepopulární, ale stejně tak mají tito obyvatelé „v oblíbě“ NATO a jiné zahraniční jednotky, které mají rovněž spojené s násilnými metodami. Pěstování opia opravdu nebude snadné z tohoto regionu vymýtit. Mák pro afghánské farmáře představuje plodinu velmi nenáročnou na pěstování, sklizení, skladování i přepravu a opiový průmysl slouží jako obživa pro většinu regionu. Dalo by se ovšem využít přetrvávajících vnitřních sporů o drogy a území pro oslabení vzpoury, přesto zde však hrozí riziko bojů mezi soupeřícími veliteli, které by mohly způsobit vedlejší újmu i civilnímu obyvatelstvu (Mansfiel, Pain 2008: 17).

Klíčová vojenská strategie by se ale v první řadě měla soustředit na zajištění bezpečnosti civilních obyvatel, kteří jsou povstalci neustále okrádáni a perzekuováni, dále by měla usilovat o zlepšení správy věcí veřejných a poskytnutí alternativy obživy pro získání veřejné podpory

a s ní i větší spolupráce v boji proti povstalcům a zločincům. Zločincům se v oblasti Afghánistánu, Pákistánu a Íránu daří především kvůli zdejší nestabilitě, nerozvinutosti a absenci nezkorumpované místní vlády, která by opravdu vládla v zájmu svých obyvatel, nikoli vlastního obohacení.

### **3.1 Narušení peněžních toků**

Pěstování, zpracování, výroba a pohyb narkotik představují pouze část obchodu s drogami. Předmětem a cílem celého procesu je především zisk. V této oblasti by přínos představovalo například zkoumání toho, jak peníze proudí povstaleckou hierarchií a současně také vystopování a identifikace slabých míst, ve kterých může být tento peněžní tok narušen (Peters 2009: 23).

Povstalci z drog profitují různými způsoby, na které dále navazuje složitý systém přerozdělení zisků mezi volnou aliancí a obchodníky. Svědectví tálibánských vojáků zajatých v boji potvrzují, že výnosy z plodiny máku pokrývají většinu operačního financování Tálibánu, včetně mezd bojovníků a nákladů na nákup paliva, jídla, zbraní a výbušnin. UNOCD uvádí, že například v roce 2008 pocházelo 98 % afghánského výtěžku (7 700 metrických tun opia), právě z regionů spadajících pod nadvládu Tálibánu a výnos z prodeje činil v průměru \$70 za kilogram, což pro Tálibán činí až \$50 milionů (asi 10 % z celkové nerafinované zemědělské produkce na jihu Afghánistánu). Mimo jiné v oblastech držených Tálibánem existuje více než 50 rafinerií, ve kterých povstalci vybírají daň, a to až \$250 za každý rafinovaný kilogram (Peters 2009: 23).

Na základě dat UNODC bylo v roce 2008 v Afghánistánu vyrobeno přes 500 metrických tun heroinové a morfinové báze, což lze vyčíslit na dalších \$125 milionů ročně. Dalších každoročně více než \$250 tisíc dolarů se Tálibánu nahromadí z poplatků za poskytování ozbrojené ochrany pro přepravu drog v rámci jejich kontrolní zóny. Daně také vybírají v podobě potravin, vozidel nebo satelitních telefonů, a i touto formou si přijdou na další desítky milionů dolarů (Peters 2009: 23).

Mezi největší překážky v potírání financování terorismu a organizovaného zločinu patří především výše zmiňovaný systém hawála. Patří k nejstarším převodním systémům na světě a vzhledem k tomu, že jej nelze kontrolovat se zdá téměř nedosažitelné jej vymýtit. Dnes je v mnoha státech, mimo jiné i v Pákistánu nelegální, ale jelikož v tomto systému profitují všichni účastníci transakce, radí se tak k nejpoblábnějším a nejdůležitějším cestám, a to



především mezi obchodníky se zbraněmi, “pradláky” špinavých peněz, ale především mezi překupníky s nelegálním zbožím a teroristickými skupinami, které systém využívají především kvůli kamufláži svých cílových sítí, či zakrytí původu peněz a obchází tak všechny oficiální kontakty. Zákazník díky hawála systému ušetří vysoké převodní poplatky za převod do zahraničí, obchodník v Berlíně se s finančním úřadem nemusí dělit o svou provizi a jeho partner na konci v Islámábádu vydělává na směnném kurzu (Ulfkotte 2003: 149).

„Podle odhadů útvaru proti praní špinavých peněz při OECD je systém hawála jedním z nejvýznamnějších systémů pro praní špinavých peněz na světě” (Ulfkotte 2003: 150). Problém s rozkrýváním tohoto systému tkví především v neochotě islámských bank ke spolupráci se západními úřady a vyšetřovateli, právě z důvodu napojení místních bank na systém hawála (ročně po celém světě dochází k peněžním transferům až ve výši 200 miliard dolarů). Islámské banky neumožňují nahlédnout do jejich finančních transakcí a praktik a tím tak zabraňují rozkrývání podezřelých peněžních toků. Jeden z členů vedení bankovního domu v Bahrajnu argumentuje: „Prostředek nátlaku neexistuje. Pokud se předměte podezření stanou islámské fondy, pak budou zasaženy i západní ekonomiky. Vzhledem k těmto okolnostem však k něčemu takovému nedojde.“ (Ulfkotte 2003: 153). A je zde mnoho dalších důvodů, které brání k vymýcení tohoto systému – na základě údajů evropských bezpečnostních orgánů měla pákistánská tajná vojenská služba s pomocí systému hawála zastírat své příspěvky islamistickým teroristickým skupinám (Ulfkotte 2003: 152).

Možným navrhovaným řešením by mohla být dohoda mezi státy Afghánistánem a Pákistánem týkající se harmonizace cel a sběrných míst, což by zmírnilo motivaci pro pašování legálního zboží. Pomoci by mohlo také zřízení jednotek či orgánů pro transparentnost obchodu s pomocí zahraničních vlád či mezinárodních organizací nebo TTU počítačových stanic. Tyto počítačové stanice dokáží identifikovat nesprávně oceněné obchody tím, že vyhledávají anomálie v nákladech na komodity mezi bodem A a B. USA dokonce vytvořily podobný systém v Jižní Americe, kde obchodníci s drogami z Mexika a Kolumbie využívají pro praní peněz z kokainu obdobné praktiky. Pro region Afghánistánu a Pákistánu je mechanismus praní špinavých peněz více než typický a představuje zde značný problém. Dle odhadu Mezinárodního měnového fondu praní špinavých peněz každý rok globálně dosahuje částek až do výše 1,8 trilionu dolarů, a to především pohybem těchto peněz po neformálních trzích, nebo dokonce jejich vydáváním za legitimní obchod (Peters 2009: 26). Raymond W. Baker, zakladatel a prezident *Global financial integrity*, výzkumné a advokační organizace usilující o omezení nezákonných finančních toků tvrdí, že zločinci systém nevytvořili, ale pouze

vstoupili do již zavedených a fungujících struktur, pro snadný přesun peněz přes hranice (Baker 2007 - rozhovor s autorem Peters 2009: 26).

### **3.2 Pronikání do jejich sítí**

K narušení zisků hnutí Tálibán z drog může dále pomoci proniknutí a následné narušení drogových sítí, které mimo jiné přispívají k destabilizaci regionu. Většina pašeráckých sítí je tvořena úzce propletenými rodinami a komunitami, což značně komplikuje jejich infiltraci, proto je důležité se zaměřit na klíčové pozice v organizaci – kteří členové jsou pro ni nejpřínosnější a nepostradatelní. Značná část je navíc soustředěna v Pákistánu, takže se nachází mimo dosah jednotek NATO a afghánských a západních spojenců. Přičteme-li k tomu velmi nízkou úspěšnost Islámábádu v případech zatýkání obchodníků, čelíme tak opravdové výzvě (Peters 2009: 27).

Jako velký problém se také ukazuje úzká spolupráce vlivných obchodníků s vedením Tálibánu, zkorumpovanými úředníky v Pákistánu, Afghánistánu a íránskou vládou (Peters 2009: 27). Přesný příklad tohoto schématu představuje významný obchodník Haji Juma Khan, který je příslušníkem kmene Brahui, pocházející z izolované provincie Nimroz na jihozápadě. Jeho bohatství a vliv se rozšířili především během vlády režimu Tálibánu. Britská policie ho označuje za muže, který přepravil snad nejvíce pašovaného zboží z pákistánského pobřeží do Spojených arabských emirátů. Jeho konvoje stovek vozidel přepravujících přes íránskou poušť opium a další nelegální komodity upoutaly pozornost zahraničních funkcionářů bojujících proti obchodu s drogami. Americké zpravodajské služby byly rovněž přesvědčeny o napojení tohoto obchodníka na síť teroristické organizace Al-Káida v průběhu 90. let. Roku 2001 byl americkými silami zatčen, a i přes jasné důkazy potvrzující jeho podíl na pašování drog a napojení na Al-Káidu a Tálibán byl následně propuštěn. Jeho osoba pro americkou vojenskou inteligenci tehdy údajně nepředstavovala významnější hrozbu. Jejich chybné rozhodnutí pravděpodobně zpochybnili události v následujících letech, kdy do roku 2004 západní agenti identifikovali drogovou síť Haji Juma Khana jako jeden z hlavních zdrojů financování Tálibánu a Al-Káidy a dále měla jeho síť rovněž sloužit zmíněným organizacím jako klíčový kanál pro získávání zbraní. Později se objevují také důkazy o Khananově napojení na úředníky v pákistánské, afghánské a íránské vládě, které měl dle místních zdrojů i západních úředníků podplácet (Dwyer: 2018). Khanan také, stejně jako další obchodníci a pašeráci v tomto regionu, platil tálibánským velitelům za ochranu svých laboratoří a zásilek s nelegálním zbožím.

Tálibánští vojáci, kteří chránili jeho drogové zásilky byli často místním obyvatelstvem zaměňováni s jeho osobní armádou a hranice mezi nimi se tak často stírala (Peters 2009: 27).

Z Khananova případu můžeme vyvodit hned několik závěrů: zaprvé to, k jak úzké provázanosti a závislosti může docházet mezi teroristickými skupinami a obchodníky či pašeráky, zadruhé je to fakt, že dnešnímu typu teroristických skupin jde v první řadě o zisk, nikoli ani tak o náboženství, ideologii či politiku, za třetí tento případ poukazuje na rozsáhlou korupci v oblasti Afghánistánu, Íránu a Pákistánu, bez které by síť vedená Khananem ani zdaleka nefungovala tak, jako fungovala, a to právě díky zkorumpovaným úředníkům v oblasti policie, pohraniční strážě a zpravodajských agentů a začtvrté problém, na který se tato podkapitola snaží zaměřit, a to důležitost strategických osobností v dané organizaci či síti. Vypátráním a zadržením těchto osob nejen, že můžeme docílit odstavení „hlavy“ celé sítě, a tak její aktivity minimálně po určitý čas paralyzovat, ale daná osoba nám může dále posloužit k rozkrytí a porozumění spojitostem mezi teroristickými a zločineckými organizacemi. Pro úspěšné rozkrytí a narušení chodu těchto typů organizací tak zůstává klíčové zaměřit se na osoby, které mají pro chod dané organizace největší a nepostradatelný význam. Rozhodující roli hraje ze strany mezinárodních organizací uznání důležitosti, kterou takoví jednotlivci pro udržení povstání představují. Jinak existuje opravdu malá pravděpodobnost, že by došlo k omezení násilí (Peters 2009: 28).

### **3.3 Získání podpory místních obyvatel v oblastech, kde dominují povstalci**

Neustále boje unavují i místní civilní obyvatelstvo a narušují jeho každodenní život i živobytí. Některé provincie, konkrétně ty držené pod nadvládou Tálibánu v posledních letech trpí těžkými boji mezi Tálibánem a NATO. Především se jedná o regiony významné v produkci opia. Chudé venkovské obyvatelstvo je často perzekuováno ze strany povstalců, obchodníků s drogami, zkorumpovaných státních aktérů nebo mezinárodních organizací. Nejistota a strach zakořeněný v těchto oblastech neumožňují vytvářet dokonce ani vládě či pomocným aktérům jinou alternativu příjmů k opiovému průmyslu (Peters 2009: 29). Pouze úzká vrstva obyvatelstva, jako jsou například velcí vlastníci půdy a skuteční obchodníci, na

tomto průmyslu vydělává na úkor většiny chudých zemědělců, kteří si sotva vydělají na své živobytí. Tito zemědělci se pouze museli přizpůsobit situaci, a proto se rozhodli pro pěstování máku. Představuje pro ně plodinu s nízkým rizikem ve vysoce rizikovém prostředí – jedná se o plodinu s vysokou hodnotou a nízkou hmotností, která se málo kazí. Mák zemědělcům umožňuje zůstat ve svých vesnicích a prodávat na farmě namísto riskování cesty na okresní či regionální trhy, kde by jej ovšem prodali za vyšší cenu (Mansfield, Pain 2008: 17) Vzniká tak stále se zvětšující ekonomická propast mezi extrémně bohatými obchodníky s drogami a zchudlými zemědělci, kteří mají z vypěstovaného opia minimální zisk, ale obchodníci prodejem tohoto opia za hranicemi Pákistánu dokáží zisk mnohonásobně navýšit (Peters 2009: 30).

Příkladem těchto „nekonečných“ bojů je město Musa Qala ležící mezi oblastí kontrolovanou hnutím Tálibán a oblastí, kterou spravují koaliční síly. Pod záštitou NATO zde byla v roce 2006 vedena radikální kampaň proti hnutí Tálibán, kterou ukončila téhož roku v říjnu kontroverzní dohoda s kmenovými staršími, kteří se zaručili, že budou Tálibán držet stranou od vedení. Hned následující rok v únoru se však dohoda rozpadla a Tálibán se v Musa Qala opět chopil vlády a zřídil zde vlastní okresní vládu s guvernérem, šéfem policie a soudy šaría. Dle jednoho z reportérů IWPR z města údajně mělo uprchnout až 75% obyvatel, zbyly zde ale pouze i tací, kteří si útěk nemohli finančně dovolit. V těchto oblastech však mnohdy panují rozporuplné názory na hnutí Tálibán. Někteří místní obyvatelé jsou natolik znechuceni a zklamáni zkorumpovanou vládou, že se postupně přiklání spíše na stranu Tálibánu, například z důvodu určitého zajištění bezpečnosti, kterou jim vláda nebyla schopna poskytnout. Lidé vyčítají vládě, proč nezačala jednat ještě před příchodem Tálibánu. Při plošném bombardování Musa Qala ze strany NATO bylo zasaženo i civilní obyvatelstvo (ve velmi vysoké míře), které viní nejen NATO, ale Západ obecně za tento radikální a bezohledný postup. Byly zasaženy pochopitelně i jejich domovy a živobytí, což bylo pro většinu z nich devastující a dostalo je to do existenčních problémů. Tito obyvatelé po odchodu NATO vidí jen město téměř srovnané se zemí a nenaplněné sliby Západu o pomoci a rozvoji. Ve většině provincií je naprostá absence základních vládních služeb a jedinou interakcí mezi obyvateli a vládou představuje uplácení vlády ze strany obyvatel, aby vláda neničila jejich maková pole. V případech, kdy vláda povolá policii na zničení makových polí dochází k tomu, že policie často sdílí zisk ze zabaveného zboží s nadřízenými ve federální a provinční administrativě (Peters 2009: 30).

Tato hluboko zakořeněná drogová ekonomika s sebou přináší i zvýšenou míru brutality, kterou opět v nejvyšší míře pociťuje právě civilní obyvatelstvo. Místní farmáři a vesničané jsou Tálibánem placeni a bojují tak na jeho straně. Tálibán je tedy lidu stále bližší, než místní donucovací orgány nebo vláda, a proto se lidé často přidávají na jeho stranu (nepodporují širší hnutí, ale pouze se takto snaží držet jednotky NATO dál). Na základě analýzy Peters by 95 % dotázaných místních obyvatel raději pěstovalo cokoli jiného než opium (Peters 2009: 32).

Problémem tedy zůstává neakceschopnost a neschopnost tamní vlády a úřadů nabídnout obyvatelům alternativu namísto spolupráce s hnutím Tálibán. První kroky k zajištění lepší spolupráce obyvatel s místní vládou a orgány by tak měly představovat určitou protikorupční strategii s cílem potlačit korupci především v oblasti mezi státními aktéry a zajistit tak občanům bezpečnost, jistotu a dostatek ekonomických i pracovních příležitostí. Nezaměstnanost (v podobě levné pracovní síly) stejně jako korupce napomáhá k rozmachu opiového průmyslu v těchto nestabilních oblastech (Mansfiel, Pain 2008: 17).

## Závěr

Předkládaná bakalářská práce se zabývala problematikou vazeb mezi terorismem a organizovaným zločinem na konkrétním případu hnutí Tálibán. Cílem této práce bylo čtenáře blíže seznámit s motivy a důvody vedoucími ke spolupráci těchto dvou skupin, také zdůraznit, jakým způsobem tyto vazby teroristů na organizovaný zločin ohrožují mezinárodní bezpečnost a dále objasnit, jak konkrétně právě hnutí Tálibán profituje z opiového průmyslu v Afghánistánu a uvést následky, které to má nejen na obyvatele daného regionu, nýbrž na celý svět. V poslední kapitole práce pak autorka navrhuje možná účinná opatření pro omezení zisků Tálibánu z drog.

Samotná práce je rozčleněna do tří hlavních kapitol. První kapitola obsahuje teoretické vymezení a ukotvení daného tématu včetně dosud přijatých legislativ zabývajících se potíráním této problematiky. Jsou zde také uvedeny motivy a formy spolupráce mezi teroristy a obchodníky s drogami v závislosti na území, kde tyto skupiny nejčastěji operují. Jedná se o nestabilní, válkou zmítané státy s absencí centrální vlády, která by vykonávala kontrolu nad svým územím, vymáhala zde právo nebo mohla společně s pomocí mezinárodních organizací bojovat proti tomuto problému. Mezinárodní organizace jako například NATO tak zde mají opravdu pouze omezený vliv a podporu a je tak náročné podle pravidel a zákonných postupů bojovat se zločinci, kterých se tato pravidla očividně netýkají.

Druhá kapitola se zaměřuje na jednotlivé formy příjmů hnutí Tálibán z drog a poskytuje tak odpověď na dvě ze tří výzkumných otázek. První výzkumná otázka zní: „*Jakou část příjmu hnutí Tálibán tvoří obchod s drogami?*“ Přesnou odpověď uvedenou v procentech či dolarech pochopitelně neposkytnou ani nejpřesnější vědecké analýzy. Cílem bylo touto otázkou spíše zjistit, do jaké míry je hnutí závislé na penězích, které získává ze zapojení do obchodu s opiem. Zde se potvrdilo, jak již bylo řečeno na začátku druhé kapitoly, že na základě dat BBC výnosy z drog tvoří až 60 % celkových příjmů hnutí Tálibán (Rowlatt: 2019). Tato kapitola dále představuje konkrétní aktivity zapojení Tálibánu do opiového průmyslu v oblasti Afghánistánu, jako je například zdanění, ochrana peněz a komodit nebo provoz laboratoří na výrobu heroinu z opia. V kapitole dále nalezneme popis fungování systému pro praní špinavých peněz s názvem *hawála*, který je hojně využíván právě teroristy a zločinci z důvodu zastírání původu převáděných peněz. Hlavní výhodou této sítě spočívá v tom, že neexistuje žádná elektronická či jiná evidence o provedené transakci.

Odpověď na další výzkumnou otázku, zda se „*Z hnutí Tálibán stává po jeho zapojení do obchodu s opiem organizace svou strukturou podobná drogovému kartelu*“ rovněž poskytují ve druhé kapitole. Na základě dat ze zprávy OSN je „*Konkrétně Tálibán odpovědný za produkci 85 % opia na světě*“. V roce 2016 si prodejci heroinu, který je vyráběn z opia, přišli až na 60 miliard dolarů, z toho asi 200 milionů dolarů tvořily zisky Tálibánu (natoaktual.cz: 2017). Díky ziskům z obchodu s narkotiky, únosům a vraždám skutečně dochází k proměně struktury a cílů hnutí Tálibán, a tak vzniká podobnost se strukturou běžných drogových kartelů.

Třetí kapitola přináší odpovědi na poslední výzkumnou otázku: „*Jaká by byla možná účinná opatření pro zamezení přílivu peněz hnutí Tálibán z drog?*“. Poslední kapitola je rozdělena do tří podkapitol, které navrhují jednotlivá řešení pro zamezení nelegálního financování z opiového průmyslu. Jako první možné řešení se nabízí narušení peněžní toků plynoucích z drog pomocí zkoumání a identifikace toků a hledání slabých míst, ve kterých by mohlo dojít k narušení přílivu financí. Svědectví vojáků Tálibánu, kteří byli zajati v boji potvrzují, že výnosy z drog pokrývají většinu operačního financování Tálibánu, včetně mezd bojovníků či nákladů na nákup zbraní, jídla a paliva. Pokud by tak Tálibán zůstal odříznutý od tohoto zdroje financí, byla by ohrožená přímo existence hnutí. Velkou výzvu v tomto směru ovšem představuje výše zmíněný systém *hawála*, jehož narušení pro západní síly nebude vůbec snadné, a to především bez spolupráce lokálních bank, které mají ze systému *hawála* také vlastní prospěch a není tak úplně v jejich zájmu narušení tohoto systému.

Dalším nabízejícím se řešením by mohla být infiltrace do pašeráckých sítí a jejich následné nabourání. Zde se ovšem setkáváme s problémem soudržnosti místních rodin a klanů, které si nové členy důkladně prověřují a infiltrace do jejich struktur tak bude velmi obtížná. Jako poslední možnost autorka uvádí snahu získat si místní obyvatel v oblastech, kde dominují povstalci. Chudé civilní obyvatelstvo bývá mnohdy perzekuováno ze strany obchodníků s drogami, povstalců, zkorumpovaných státních aktérů nebo dokonce mezinárodních organizací. Na opiovém průmyslu vydělává pouze úzká vrstva obyvatelstva, jako jsou velcí vlastníci půdy a skuteční obchodníci na úkor většiny chudých zemědělců, kteří z vypěstovaného opia mají pouze minimální zisk a sotva jím pokryjí náklady na své živobytí (Peters 2009: 29-30). Hluboce zakořeněná drogová ekonomika rovněž přináší zvýšenou míru brutality, kterou v nejvyšší míře pocítuje opět právě civilní obyvatelstvo.

Talibán si místní obyvatelstvo získává na svou stranu tak, že lidem poskytuje práci – lidé jsou buď najímání za mzdu jako bojovníci Talibánu, nebo například v případě zemědělců jim Talibán slíbí svůj pravidelný odběr, pokud na svých polích budou pěstovat mák, který se tak pro ně stává nejvýhodnější komoditou pro pěstování. Místní vlády a západní síly by tak měly vynaložit společné úsilí pro poskytnutí alternativy místním obyvatelům namísto spolupráce s hnutím Talibán. Nezaměstnanost totiž stejně, jako korupce v těchto nestabilních oblastech velmi napomáhá k rozmachu drogového průmyslu. Strategie by se tak měla zaměřit na snížení nezaměstnanosti a vymýcení korupce především v oblasti mezi státními aktéry a zajistit tak bezpečnost, jistotu a dostatek ekonomických i pracovních příležitostí.

Dostupná literatura týkající se problematiky propojení terorismu s organizovaným zločinem a financování hnutí Talibán z opiového průmyslu byla dostatečně rozsáhlá, ovšem v určitých ohledech je zde stále prostor pro další výzkum. Většina této literatury se stále pohybuje spíše na vědecké či akademické úrovni a je třeba mít určité znalosti v této oblasti pro kontext a pochopení určitých spojitostí. Jedná se o velmi komplexní vztah a problematiku celkově, proto je i bakalářská práce svým rozsahem částečně limitována pro dostatečné pokrytí veškerých informací k danému tématu. Pro práci byli stěžejními autory mimo jiné Tamara Makarenko se svým příspěvkem *The crime-terror continuum: Tracing the interplay between transnational organised crime and terrorism* a Gretchen S. Peters a její práce *How Opium profits the Taliban*. Velkým přínosem byl také výzkum Davida Mansfielda a Adama Paina *Counter-Narcotics in Afghanistan: The Failure of Success?*.

Tato bakalářská práce i přes své limity prokázala, že organizovaný zločin se stal nedílnou součástí činnosti teroristických organizací a jejich hlavním zdrojem financí. Na hnutí Talibán můžeme vidět názornou proměnu podoby tohoto hnutí a jeho cílů v návaznosti na jeho zapojení do obchodu s drogami.

Dosavadní literatura prokázala, jakým způsobem je konvergence těchto dvou druhů skupin usnadňována vnějšími faktory, které se většinou vyskytují v konfliktních situacích. Stále častější spolupráce zločineckých a teroristických organizací v konfliktních situacích vyžaduje další výzkum, a to jak z hlediska teoretických spekulací, tak z hlediska empirické analýzy (Caruso, Locatelli, Monteleone 2015: 250). Pro budoucí výzkum může být zajímavé soustředit se na konkrétní aktivity, které si teroristé vybírají, nebo podrobněji sledovat, jakou podobu má strategická kalkulace při zvažování, zda se zapojit to aktivit již působící zločinecké organizace, nebo by bylo výhodnější rozvíjet vlastní činnost?



## **Abstrakt**

### **Nexus terorismu a organizovaného zločinu: Případová studie Tálíbán**

Předkládaná bakalářská práce se zaměřuje na vztahy a propojení mezi terorismem a organizovaným zločinem na konkrétním případě hnutí Tálíbán. Cílem této práce je pomocí analýzy příjmů a forem financování hnutí Tálíbán objasnit důvody a motivace ke spolupráci mezi teroristickými skupinami a obchodníky s drogami a na tomto základě dále určit, jak důležitou roli hrají peníze z drog ve finančních příjmech Tálíbánu. Práce se opírá o teorii kriminálního terorismu, podle níž je tento druh terorismu motivován výhradně ziskem. Na základě provedené analýzy lze konstatovat, že v závislosti na zapojení hnutí Tálíbán do organizovaného zločinu, především v podobě opiového průmyslu v oblasti Afghánistánu a Pákistánu, dochází k proměně cílů a podoby hnutí, které se tak svou strukturou začíná podobat drogovému kartelu.

Klíčová slova: Tálíbán, financování terorismu, opiový průmysl, Afghánistán, hawála systém

## **Abstract**

### **Terrorism and organised crime nexus: Case study Taliban**

The current bachelor thesis focuses on the relationship between terrorism and organised crime on the case study of Taliban. The aim of this study is to show the reasons and motivations for collaboration between terrorist organisations and drug traffickers by analysing the incomes and forms of financing of the Taliban movement, and to determine how important the role of drug money is in the financial incomes of Taliban. The thesis describes the theory of criminal terrorism, according to which this type of terrorism is motivated solely by financial gains. Based on the analyses it can be concluded that dependent on the incorporation of Taliban movement into organised crime, especially in the form of opiate industry in the areas of Afghanistan and Pakistan, there is a change in the aims and forms of the movement, which begins to resemble drug cartel in its structure.

Key words: Taliban, terrorism financing, opiate industry, Afghanistan, hawala system

## Literatura a prameny:

Bantekas, Ilias. 2003. „The International Law of terrorist Financing.“ *American Journal of International Law* 97 (2): 315-333 (online). Dostupné z: <<https://www.cambridge.org/core/journals/american-journal-of-international-law/article/international-law-of-terrorist-financing/92839FB46DFEFC8ACBAAEB1C2A09F7CF>> (23. 6. 2020)

Bezpečnostní informační služba. 2007. „Spojí se terorismus s organizovaným zločinem?“, dostupné z: <https://www.bis.cz/aktuality/spoji-se-terorismus-s-organizovanim-zlocinem-567346d6.html> (cit. 27. 3. 2020).

Björnehed, Emma. 2004. „Narco-Terrorism: The Merger of the War on Drugs and the War on Terror.“ *Global Crime* 6 (3-4): 305-324 (online; Pdf). Dostupné z: <<https://www.diplomatie.gouv.fr/IMG/pdf/drogue-terreur.pdf>> (25. 5. 2020)

Bodetti, Austin. 2017. „The DEA’s Opium War with the Taliban“ *vice.com*, 12. 6. 2017 (online). Dostupné z: <[https://www.vice.com/en\\_us/article/vbg3aj/the-deas-opium-war-with-the-taliban](https://www.vice.com/en_us/article/vbg3aj/the-deas-opium-war-with-the-taliban)> (25. 5. 2020)

Bonner, Arthur. 1986. „Afghan Rebel’s Victory Garden: Opium“ *nytimes.com*, 18. 6. 1986 (online). Dostupné z: <<https://www.nytimes.com/1986/06/18/world/afghan-rebel-s-victory-garden-opium.html>> (25. 5. 2020)

Bovenkerk, Frank a Bashir Abou Chakra. Terrorism and organized Crime. In: United Nations Office on Drugs and Crime. Forum on crime and society. New York: United Nations, 2005, s. 3-15. ISBN 92-113-0246-3 (online; Pdf). Dostupné z: <[https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/Forum/V05-81059\\_EBOOK.pdf](https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/Forum/V05-81059_EBOOK.pdf)> (23. 6. 2020)

Buddenberg, Doris, William A. Byrd. 2007. „Afghanistan’s drug industry“ *unodc.org* (online, Pdf). Dostupné z: <[https://www.unodc.org/pdf/Afgh\\_drugindustry\\_Nov06.pdf](https://www.unodc.org/pdf/Afgh_drugindustry_Nov06.pdf)> (23. 6. 2020)

Caruso, Raul, Andrea Locatelli, Carla Monteleone. 2015 „Some insights on the link between terrorism, organised crime and „New wars“ in Understanding terrorism, *researchgate.net*, 9. 3. 2015 (online; Pdf). Dostupné z: <[https://www.researchgate.net/publication/283580098\\_Some\\_Insights\\_on\\_the\\_Links\\_between\\_Terrorism\\_Organised\\_Crime\\_and\\_'New\\_Wars'](https://www.researchgate.net/publication/283580098_Some_Insights_on_the_Links_between_Terrorism_Organised_Crime_and_'New_Wars')> (23. 6. 2020)

Danics, Štefan, Leoš Tuček. „Metamorfózy organizovaného zločinu a terorismu ve světě a v Evropě. (online). Dostupné z: <<https://ceses.cuni.cz/CESES-65-version1-Danisc.pdf>> (23. 6. 2020)

Dressler, Jeffrey, Carl Forsberg. 2009. „The Quetta Shura Taliban in Southern Afghanistan: Organization, Operations and Shadow Governance.“ *understandingwar.org*, 21. 12. 2009 (online; Pdf). Dostupné z: <[http://www.understandingwar.org/sites/default/files/QuettaShuraTaliban\\_1.pdf?fbclid=IwAR1-xkU6GILjcXUKwE3je2hsBeZvGgXqq-mpjztKTDH5jVf6kRf9q9xA8-4](http://www.understandingwar.org/sites/default/files/QuettaShuraTaliban_1.pdf?fbclid=IwAR1-xkU6GILjcXUKwE3je2hsBeZvGgXqq-mpjztKTDH5jVf6kRf9q9xA8-4)> (20. 5. 2020)

Dwyer, Johnny. 2018. „The U.S. Quietly Released Afghanistan’s „Biggest Drug Kingpin“ from Prison. Did He Cut a Deal?“ *theintercept.com*, 2. 3. 2018 (online). Dostupné z: <<https://theintercept.com/2018/05/01/haji-juma-khan-afghanistan-drug-trafficking-cia-dea/>> (23. 6. 2020)

Jadrný, Petr. 2019. „Financování terorismu, výroba drog, korupce. Americká armáda prohrává válku s opiem v Afghánistánu“ *irozhlas.cz*, 28. 4. 2019 (online). Dostupné z: <[https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/afghanistan-usa-opium-heroin\\_1904280703\\_pj](https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/afghanistan-usa-opium-heroin_1904280703_pj)> (23. 6. 2020)

Kaldor, Mary. 2012. *New and Old Wars: Organised Violence in a Global Era*. Cambridge: Polity Press.

Makarenko, T. 2004. The crime-terror continuum: Tracing the interplay between transnational organised crime and terrorism. *Global Crime*, 6 (1), 129-145 (online; Pdf). Dostupné z: <<https://www.iracm.com/wp-content/uploads/2013/01/makarenko-global-crime-5399.pdf>> (25.5. 2020)

Mansfiel, David, Adam Pain. 2008. „Counter-Narcotics in Afghanistan: The Failure of Success?“ *ecoi.net*, (online). Dostupné z: <[https://www.ecoi.net/en/file/local/1064797/1002\\_1229784757\\_counter-narcotics-areu.pdf](https://www.ecoi.net/en/file/local/1064797/1002_1229784757_counter-narcotics-areu.pdf)> (25. 5. 2020)

National Narcotics Intelligence Consumers Committee. 1987. „*The Supply of Illicit Drugs to the United States from Foreign and Domestic Sources in 1985 and 1986*“, June 1987 (online; Pdf). Dostupné z: <<https://www.ncjrs.gov/pdffiles1/Digitization/106329NCJRS.pdf>> (23. 6. 2020)

Nožina, Miroslav. 2003. *Mezinárodní organizovaný zločin v České republice*. Praha: Themis, nakladatelství Tiskárny MV, p. o.

Perlez, Jane, Pir Zubair Shah. 2008. „Pakistan Marble Helps Taliban Stay in Business“ *nytimes.com*, 14. 7. 2008 (online). Dostupné z: <<https://www.nytimes.com/2008/07/14/world/asia/14taliban.html>> (23. 6. 2020)

Perlez, Jane, Pir Zubair Shah. 2009. „Taliban Exploit Class Rifts in Pakistan“ *nytimes.com*, 16. 4. 2009 (online). Dostupné z: <<https://www.nytimes.com/2009/04/17/world/asia/17pstan.html>> (23. 6. 2020)

Peters, Gretchen. 2009. *How Opium Profits the Taliban?* Washington DC: United States Institute of Peace (online). Dostupné z: <[https://www.usip.org/sites/default/files/resources/taliban\\_opium\\_1.pdf](https://www.usip.org/sites/default/files/resources/taliban_opium_1.pdf)> (23. 6. 2020)

Rabasa, Angel, Peter Chalk, Kim Cragin, Sara A. Daly, Heather S. Gregg, Theodore W. Karasik, Kevin A. O'Brien, William Rosenau. 2006. *Beyond Al-Qaeda Part 2: The Outer Rings of the Terrorist Universe*. Santa Monica: CA: RAND (online; Pdf). Dostupné z: <[https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/monographs/2006/RAND\\_MG430.pdf](https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/monographs/2006/RAND_MG430.pdf)> (20. 5. 2020)

Rotberg, R. I.. 2002. „*The New Nature of Nation State Failure*“ *The Washington Quarterly* 25. 2002. (online). Dostupné z: <[https://www.boell.de/sites/default/files/assets/boell.de/images/download\\_de/demokratie/The\\_New\\_Nature\\_of\\_Nation-State\\_Failure\\_Rotberg\\_2002\\_en.pdf](https://www.boell.de/sites/default/files/assets/boell.de/images/download_de/demokratie/The_New_Nature_of_Nation-State_Failure_Rotberg_2002_en.pdf)> (23. 6. 2020)

Rowlatt, Justin. 2019. „How the US military’s opium war in Afghanistan was lost“ *bbc.com*, 25. 4. 2019 (online). Dostupné z: <<https://www.bbc.com/news/world-us-canada-47861444>> (23. 6. 2020)

Rubin, Barnett R. 2000. „The Political Economy of War and Peace in Afghanistan.“ *World Development* 28 (10): 1798-1803 (online). Dostupné z: <[https://www.researchgate.net/publication/222528385\\_The\\_Political\\_Economy\\_of\\_War\\_and\\_Peace\\_in\\_Afghanistan](https://www.researchgate.net/publication/222528385_The_Political_Economy_of_War_and_Peace_in_Afghanistan)> (23. 6. 2020)

Sanderson, Thomas N. 2004. „Transnational Terror and Organised Crime: Blurring the Lines.“ *SAIS Review* 24 (1): 49-61 (online; Pdf). Dostupné z: <[http://www.shirleymohr.com/JHU/Sample\\_Articles\\_JHUP/SAI\\_2004\\_24\\_1.pdf](http://www.shirleymohr.com/JHU/Sample_Articles_JHUP/SAI_2004_24_1.pdf)> (25. 5. 2020)

Schmidt, Alex P. 2004. „Revisiting the Relationship between International Terrorism and Transnational Organised Crime 22 Years Later“ *icct.nl*, (online, Pdf): Dostupné z: <<https://icct.nl/wp-content/uploads/2018/08/ICCT-Schmid-International-Terrorism-Organised-Crime-August2018.pdf>> (23. 6. 2020).

Siddique, Abubakar, Muhammad Salih. 2007. „Afghanistan: Poor Helmand Farmers Find Themselves in Eye of Drug Storm,” *rferl.org*, 10. 10. 2007 (online). Dostupné z: <<https://www.rferl.org/a/1078915.html>> (23. 6. 2020)

Tajčman, Martin. 2008. „Američané poprvé soudili za „narkoterorismus“ *zahranicni.ihned.cz*, 16. 5. 2008 (online). Dostupné z: <<https://zahranicni.ihned.cz/c1-24770110-americane-poprve-soudili-za-narkoterorismus>> (23. 6. 2020)

Ulfkotte, Udo. 2003. *Hrozba terorismu*. Praha: Euromedia Group, k. s.

UNITED NATIONS OFFICE ON DRUGS AND CRIME: *World Drug Report 2013*. S. I.: United Nations Pubns, 2013a. ISBN 978-921-1482-737. Dostupné z: [http://www.unodc.org/unodc/secured/wdr/wdr2013/World\\_Drug\\_Report\\_2013.pdf](http://www.unodc.org/unodc/secured/wdr/wdr2013/World_Drug_Report_2013.pdf)

UNITED NATIONS OFFICE ON DRUGS AND CRIME: *Afghanistan Opium Survey 2018 Cultivation and Production*. 2018. Dostupné z: [https://www.unodc.org/documents/crop-monitoring/Afghanistan/Afghanistan\\_opium\\_survey\\_2018.pdf](https://www.unodc.org/documents/crop-monitoring/Afghanistan/Afghanistan_opium_survey_2018.pdf)